

BURCU KARAKAŞ • Tahir Elçi

İletişim Yayınları 3604 • Bugünün Kitapları 303

ISBN-13: 978-975-05-3886-5

© 2025 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2025, İstanbul

EDİTÖR Kıvanç Koçak

KAPAK Suat Aysu

KAPAK FOTOĞRAFI Diyarbakır Barosu Arşivi

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Oben Üçke

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 44870

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6/41

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 32 38

CİLT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 45003

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No. 6

Bağcılar 34218 İstanbul • Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Cumhuriyet Caddesi, No. 36, Daire 3, Seyhan Apartmanı,

Harbiye Mahallesi, Elmadağ, Şişli 34367 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

BURCU KARAKAŞ
Hakikatin Peşinde
Tahir Elçi

BURCU KARAKAŞ Marmara Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nün ardından uluslararası ilişkiler ve gazetecilik üzerine Boston Üniversitesi'nde aldığı yüksek lisans eğitimini "Devlet Söyleminde Kürt Meselesi: Diyarbakır Askeri Cezaevi Üzerine Bir Çalışma" başlıklı teziyle tamamladı. *Milliyet*, *Deutsche Welle* Türkçe, Reuters Haber Ajansı'nda çalıştı. Halen serbest gazeteci olarak çalışmalarına devam ediyor. 2015 ve 2019 Avrupa Birliği Araştırmacı Gazetecilik Ödülü, İstanbul Tabip Odası Yazılı Basın Haber Ödülü, Musa Anter Jüri Özel Ödülü, Çağdaş Gazeteciler Derneği Röportaj Ödülü, Halkevleri Dayanışma Ödülü sahibi. *Erkeklik Ofsayta Düşünce: Futbol, Eşcinsellik ve Halil İbrahim Dinçdağ'ın Hikâyesi* (Bawer Çakır ile birlikte, İletişim Yayınları, 2013); *Manşetleri Gör Aklını Kaçırırın: 90'lı Yıllarda Gazetecilik* (İmge Kitabevi Yayınları, 2016), *Yalan Dünya: Reytingler, Tıklar ve Şimdi Reklamlar!* (P24 Kitaplığı, 2016); *"Biz Her Şeyiz": Diyanet'in İşleri* (İletişim Yayınları, 2021); *Ne Olmuş Güldüysek: Evrim Alataş Kitabı* (İletişim Yayınları, 2022), *Hakikatin Peşinde: Tahir Elçi* (İletişim Yayınları, 2025) kitaplarının yazarı. Logan Nonfiction Fellowship Programı 2019 bursiyeri.

Ararat'a...

İÇİNDEKİLER

Başlarken...	9
Cizre: Narla İncire Gazel	17
Dicle Hukuk Yılları: “Kader Bir Araya Getiriyor”	27
Kürt Avukatlar Anlatıyor:	
“Senin Avukatlığın Bize Sökmez”	35
“Büyük Avukatlar Operasyonu”	61
Avukatlık Yılları: Dinmeyen Heyecan	73
Baro Başkanlığı Dönemi:	
“Hak Savunucularının Metni Olsun”	115
Cizre JİTEM Davası:	
“Biz Ayıyı Gösteriyoruz, Sen Diyorsun İzi Yok!”	137
Sokağa Çıkma Yasakları:	
“Dünyadaki En Büyük Acı Nedir?”	153
“Tahir’i Vurmuşlar”	169

“İhtimalleri Daraltmak”:	
Forensic Architecture Çalışması	191
Dava Süreci: Tuz da Koktuğunda... ..	205
Tahir Elçi’den Sonrası: “Cizre’ye Gidelim mi?	233
MÜLAKAT LİSTESİ	247

Başlarken...

Kitap için çıktığım yolculuğun Diyarbakır ayağı, Abdullah Öcalan'ın silah bırakma çağrısından iki hafta öncesine denk geldi. Aralarında gazeteci arkadaşlarımın da olduğu otuz kişinin tutuklanacağı HDK operasyonları henüz yapılmamıştı ve Sırrı Süreyya Önder hâlâ hayattaydı. Diyarbakır'da görüştüğüm avukatlarla silah bırakma çağrısından sonra hasbıhal etme imkânım ne yazık ki olmadı. Ancak yaptığımız sohbetlerde, barış yeniden konuşuluyor olsa da, umudun insanı ne kadar yorduğunu bir kez daha gördüğümü hatırlıyorum. Söz konusu olan sadece umut yorgunluğu da değildi ama. Ömrünü acının, şiddetin, savaşın son bulmasına vakfedenlerin zihninde, “Elimden gelenin en iyisini yapabiliyor muyum” sorusu dönüp duruyordu. İşte bu soru, umut etmekten daha yorucuydu belki de.

Dünya, topyekûn bir delilik haline doğru son sürat giderken, yaşadığımız coğrafyayı diğerlerinden ayrı tutmayı sürdürmek ne kadar doğru, emin değilim. Yine de Ortadoğu coğrafyasında hayatta kalmanın da, mücadele etmenin de insana taşımak zorunda olduğu bir yük bıraktığını ve bu

yükü kaldırabilmenin hiçbir zaman kolay olmadığını söyleyebiliriz. Tahir Elçi'nin JİTEM davalarındaki avukatlık pratiğine istinaden yöneltilen, “Bu dokunulmaz isimlerle uğraşırken korkmadınız mı?” sorusuna verdiği cevaptaki gibi bir yükten bahsediyorum: “Tabii ki korktum. Ama insan kendini yapmak zorunda hissediyor. Bu sorumluluktan kaçamıyorsun.”¹

Sorumluluktan kaçmayan ve canlı yayınlanan bir televizyon programında sarf ettiği sözler nedeniyle hedef tahatasına oturtulup gözaltına alınan Diyarbakır Baro Başkanı Tahir Elçi, 28 Kasım 2015'te “Savaşlar, çatışmalar, silahlar, operasyonlar bu alandan uzak olsun” dedikten dakikalar sonra Dört Ayaklı Minare'nin önünde vurularak yaşamını yitirdi. Elçi'nin vurulduğu 2015 yılının ikinci yarısı, “Türkiye'nin en karanlık yılı” olarak anılan 1993 gibi, korku, şiddet ve belirsizlik doluydu. 7 Haziran 2015 seçimlerinden çıkan sonuç, Adalet ve Kalkınma Partisi'nin kurulduğu 2002 yılından bu yana ilk kez tek başına hükümet kurmasına izin vermedi. Genel seçimlerden, Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın başkanlık sistemine destek isteyerek yürüttüğü seçim kampanyasının değil, HDP Eş Genel Başkanı Selahattin Demirtaş'ın “Seni başkan yaptırmayacağız” sözlerinin slogana dönüştüğü kampanyanın karşılık bulduğu bir tablo ortaya çıktı.² Tek başına belirleyici bir etken olmasa da, HDP'nin siyasi yükselişi barış sürecinin çöküşünün ve savaş ortamını besleyen güvenlikçi politikalara dönüşün yolunu açtı.

Tahir Elçi, IŞİD saldırılarının toplu katliamlarla sonuç-

1 İnci Hekimoğlu, “Tahir Elçi faili meçhul mü?”, Artı Gerçek, 28.11.2018, <https://artigercek.com/makale/tahir-elci-faili-mechul-mu-77922>

2 “2002'den beri hemen her seçimde Kürt seçmenlerin yaklaşık yarısının oylarını alan AKP, 7 Haziran 2015 seçimlerinde bu oranın yüzde 15-20'lere düştüğünü görmüştür.”, *Barış Süreci: Söylem Pratik Çöküş*, Ergun Aydınoglu, Versus Kitap, 2022, s. 96.

landığı, sokağa çıkma yasaklarının en temel insan haklarını çiğnediği, cansız bedenlerin günlerce sokak ortasında kaldığı, toplumsal kutuplaşmanın hiç olmadığı kadar derinleştiği kaostan orta yerinde öldürüldü. Diyarbakır'da soğuk bir Kasım günü binlerce kişinin omuzlarında dünyadan uğurlanan Elçi'nin ölümü, o dönemin en sarsıcı kayıplarındandı. Kabullenmesi zor bir vedaydı onunki.

Tahir Elçi, insan hakları savunucusu bir avukat olarak son nefesini verdiği ana kadar Kürt meselesinin barışçıl yollarla çözülmesi gerektiğini yineledi. Baro başkanlığı görevi, bu talebini daha da yüksek sesle ifade etmesine olanak sundu. Kimilerine göre, barış görüşmelerinin çok kısa zaman içinde çatışmalı sürece evrildiği bir dönemde “barış” fikrini baro başkanı olarak bu kadar güçlü savunması rahatsızlık uyandırmıştı.

Ateşin düştüğü yerde bilgi, sabır ve adanmışlıkla donatarak hayata geçirdiği çabalarını inandığı değerlerin kılavuzluğunda şekillendiriyordu Elçi. Türkan Elçi'nin de dediği gibi, insanlara hesapsız yaklaşan, onları hesapsız seven ve hiçbir zaman lafını dolandırmayan biriydi. Barış ve adalet talebini, “içeriden” dile getiriyordu. Köyü yakılmış, zorla göç ettirilmiş, tutuklanmış, ölümle tehdit edilmiş, işkence görmüş, toplu mezar açtırmış ve paramiliter yapılanmalarla iş tutan sistemin tekerine çomak sokmuş biriydi o. “Bedel” diye bir şey varsa eğer, işte onu ödemişti. Tam da bu yüzden kimseye eyvallahı yoktu. Hiçbir zaman olmamıştı.

İnsan hakları üzerine çalışmalarıyla tanınan akademisyen Onur Bakıner, Elçi'nin ardından kaleme aldığı yazısında, “Gerçekler er ya da geç kendiliğinden ortaya çıkmaz; birileri bu gerçekleri ortaya çıkarır” demişti.³ Nitekim onu

3 Onur Bakıner, “Yaşamı Savunan Adam”, Birikim Güncel, 1.12.2015, <https://birikimdergisi.com/guncel/7344/yasami-savunan-adam>

tanıyanların çok iyi bildiği üzere, Elçi'nin tek derdi “haki-kat” idi; avukatlığını yaptığı davalarda gerçekleri ortaya çıkarmak gibi takdire şayan bir huyu vardı.

Üstlendiği ağır dosyalardaki savunmaları sırasında mahkeme heyetlerine bir an bile sözünü söylemekten sakınmadı. Türkiye'deki yargıdan sonuç alamayınca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne taşıdığı davalardan çıkan kararlarla devletin cezalandırılmasını sağladı. AİHM kararlarının sadece hukuki değil, siyasi ve toplumsal sonuçları da oldu. Kürt meselesinin varlığının dahi kabul görmediği 1990'lı yıllarda çıkan kararlar, sistematikleştirilen inkâr politikasını devletin yüzüne vurmuştu.

Faili meçhullerin, yargısız infazların ve gözaltında kayıpların en yoğun yaşandığı yıllarda, devletin sebep olduğu ya da yol açtığı hak ihlallerini belgeleyip ifşa etmek, mayınlı bir tarlada yürümek gibiydi. Devlet bir yandan insan hakları çalışmalarını kriminalize ederken, diğer yandan hak savunucuları ölümle tehdit ediliyordu. Ama bir yanda da inanç vardı. Haklı bir mücadele sürdürmenin, yaşananları tarihe not düşmenin sarsılmaz inancı...

Tahir Elçi, başta “insanlığa karşı suç” kapsamına giren dosyalar olmak üzere, aldığı davaların cezasızlıkla sonuçlanmaması için her zaman elinden gelenin en iyisini yaptı. Ancak ne acıdır ki, öldürülmesine ilişkin yaklaşık beş sene sonra açılan ceza davası, hayatı boyunca mücadele ettiği sonla karşıya kaldı. Baştan savma bir soruşturma sonucu neredeyse zoraki açılan davada hakikat ortaya çıkartılmadığı gibi, dosyada yer alan şüpheliler de ceza almadı. Tahir Elçi davası, tam da Tahir Elçi'nin vekillliğini yapacağı bir dosyaydı ve son bulması için ömrünü adadığı cezasızlık politikasının sarıh bir örneği olarak tarihe geçti.

Bu satırların kaleme alındığı günün ertesi, Süleymaniye'deki silah bırakma töreninden sonra Meclis'te kurulan

Komisyon'da⁴ Barış Anneleri, Cumartesi Anneleri ve insan hakları örgütleri dinlenecek. Yıllardır söylediklerini, karşılarında duracak yüzlere bir kez daha tekrar edecekler. Aralarında Tahir Elçi değil, "Tahir Elçi Vakfı" temsilcileri olacak. Toplantılarda Elçi'nin ismi anılacak ama çocuksu heyecanı o salonu dolduramayacak. Bilgisini, birikimini ve de en önemlisi barış ihtimaline dair hislerini aktaramayacak, şüphesiz ki eksikliği hissedilecek... Oysa 2013 yılında İmralı'da başlatılan görüşmelere destek veren iki yüzü aşkın sivil toplum örgütü adına okuduğu açıklamada, barışın çatışma kadar zor ve meşakkatli olduğunu söylemiş, "Son otuz yıldır silahlı çatışmalarla süren ve on binlerce insanımızın yaşamına mal olan bu sorunun çözümü, acil ve ertelenemez bir toplumsal ihtiyaçtır" demişti.⁵

Mevcut siyasi konjonktür, hem çok uzak hem de bir o kadar yakın gözüken 2015'ten oldukça farklı. Ancak elinizdeki kitap, dünü bilmeden bugünü inşa etmenin imkânsız olduğu bilgisiyle, Türkiye toplumunun hafızasızlığına karşı duyduğum kalp sızısı ve gazeteci sorumluluğu sonucunda ortaya çıktı. Barışa giden yolda yiten canlar ayrı ayrı hatırlanmayı ve hatırlatılmayı hak ediyorlar. Tam da bu nedenle, bu bir Tahir Elçi hikâyesi olsa da aslında kişisel tarihten fazlası. Elçi'nin 49 yıllık hayatını, çocukluğunu, üniversite yıllarını, avukatlık pratiğini, adalet ve hakikat için verdiği mücadeleyi Türkiye'nin insan hakları sicili ve Kürt meselesi etrafında örerak anlatmak istedim. Çünkü kaybından tam on yıl sonra silahlar gömülmüş ve barış konuşulmaya başlanmışsa bu elbet biraz da Tahir Elçi sayesinde.

Tahir Elçi'nin Cizreli olduğunu ölümünden sonra öğre-

4 "Milli Dayanışma, Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu" üyeleri arasında CHP İstanbul Milletvekili, Tahir Elçi'nin eşi Türkan Elçi de bulunuyor.

5 TMMOB Makina Mühendisleri Odası, "Barış görüşmelerine Diyarbakır'daki STK'lardan destek açıklaması", <https://mmo.org.tr/basin-aciklamasi/baris-gorusmelerine-diyarbakirdaki-stklardan-destek-aciklamasi>

nenler oldu. Cizre’de doğup büyüse de, mesleğe adım attığı ilk sene hariç, avukatlığı hukuk fakültesini bitirdiği Diyarbakır’da icra etmişti. Diyarbakır’ı, kültürel mirasına çatışmaların ortasında bile sahip çıkacak kadar sevmiş, o mirasa gövdesini siper ettiği gün can vermişti. Ancak Tahir Elçi’yi, Tahir Elçi yapanın Cizre olduğu kanaatindeyim. Bu nedenle kitabı çocukluğunun geçtiği Cizre ile açıp yine ölümünden sonra çatışmalar sonucu viran olan Cizre ile kapatmak istedim. Kitabın sonunda göreceğiniz elliyi aşkın isimle Cizre, Diyarbakır, İstanbul ve Ankara’da görüşmeler gerçekleştirdim. Görüşme yaptığım herkese teker teker davetimi kabul ettikleri için teşekkür ederim.

Tahir Elçi’nin katledilişinin onuncu yıl dönümü için bu kitabı yazma fikrimi ilk olarak Türkan Elçi ile paylaşmıştım. Beni “Yolun açık olsun” diyerek en başından desteklediği için kendisine ne kadar teşekkür etsem az kahr. Bu kitap vesilesiyle ilk kez gittiğim Cizre’de elim ayağım olan ve kitabın yazım sürecinde desteğini esirgemeyen Dilan Elçi ile beni kırmayarak kardeşlerini anlatma nezaketini gösteren Ömer ve Mehmet Elçi’ye teşekkürü borç bilirim. Başta Berfin Elçi olmak üzere Diyarbakır Barosu da ayrı bir teşekkürü hak ediyor. Diyarbakır seyahatim sırasında misafirhanesinin kapılarını açan Surp Giragos Ermeni Kilisesi’ne çok teşekkürler. Değerli editörüm Kıvanç Koçak, titiz emeğin ve değerli katkıların için sana gönülden minnettarım. Başta sevgili Merve Öztürk olmak üzere, üçüncü kitabımı yayımlayan İletişim Yayınları ailesine kalpten teşekkür ediyorum. İyi ki varsınız.

Tahir Elçi ile 26 Kasım 2015’te yaptığımız telefon görüşmesinin son görüşmemiz olduğunu bilemezdim. Elçi, Vice News muhabirlerine tercümanlık yaparken Diyarbakır’da tutuklanarak Adana Kürkçüler Cezaevi’ne gönderilen Iraklı gazeteci Muhammed İsmail Resul’un de avukatıydı. Re-

sul'un durumu hakkında aradığımda, telefonu “Buyrun Burcu hanım” diye açıp bütün sorularıma her zamanki sakinliği, konuya hâkimiyeti ve beyefendiliğiyle cevap vermişti. Müvekkilinin bilgisayarında açılmayan e-kitaplar gerekçe gösterilerek cezaevinde tutulduğunu anlatıp tutukluluk gerekçesinin absürtlüğünden bahsetmiş, bir kez daha tahliye talebinde bulunacağını söylemişti.⁶ Kaybından sonra şok içinde kaleme aldığım yazıda da belirttiğim gibi, oldukça yorucu olabilen gazeteci-avukat ilişkisini hiçbir zaman kurmadığını, basın mensuplarından gelen her aramaya tereddütsüz cevap verdiğini hatırlıyorum.⁷

Kendisini aradığımda “Tahir ağabey” ile “Tahir bey” arasında gidip gelen bir hitap şeklim vardı. Daha doğrusu, o kadar samimi ve gerçek biriydi ki, “ağabey” kelimesi istemsiz ağzımdan kaçardı. Şimdi artık yokluğunda, bu yazıyı sonlandıracak dileğimi paylaşıırken “siz”den “sen”e geçebilirim:

Ruhun huzur bulsun Tahir abi.

Burgazada, Ağustos 2025

6 Burcu Karakaş, “87 gündür cezaevindeki Iraklı gazetecinin tutuklanma gerekçesi: ‘Şifreli e-kitap’”, Diken, 27.11.2015, <https://www.diken.com.tr/87-gundur-tutuklu-bulunan-irakli-gazeteci-e-kitap-magduru-olmus/>

7 Burcu Karakaş, “İnsan Haklarına Adanmış Bir Ömür: Tahir Elçi”, Diken, 28.11.2015, <https://www.diken.com.tr/insan-haklarina-adanmis-bir-omur-tahir-elci/>